

GEMEENTELIJKE SCHOOL- EN KINDERTUINEN 's-GRAVENHAGE

Bureau: Mient 275 - Telefoon: 33.97.01

WAT WE BUITEN ZIEN IN APRIL EN MEI

door J.A.Nijkamp, met medewerking van A.Nijkamp-de Jeeger

Er is geen grilliger maand van het jaar dan April. Soms zetten de Maartse buien met hagel en sneeuw zich tot in April voort, maar het gebeurt ook wel, dat de Meimaand zich vergist en al in April begint. Bij N.W.-wind wordt koude aangevoerd, maar "als de wind even wil Zuidelijken", zitten we midden in het voorjaar. Dikwijls gooien de IJshersliden (St Pancratius, St Servatius en St Bonifacius, resp. 11, 12 en 13 Mei) nog even roet in het eten, maar na half Mei komt als regel toch de mooiste en zonnigste tijd van het jaar, die tot in de eerste helft van Juni voortduurt.

Hoe het weer in April ook is, de vogels laten zich niet van de wijs brengen. De mezen zagen hun tie-ta, tie-ta, nog door de bomen en zij doen ons telkens verrast staan over de uitgebreidheid van hun repertoire, de bonte spechten roffelen op dorre takken, de groene lachen en terwijl ons bijna kleinste zangertje, de winterkoning, luid en fel zijn liedje schettert, dagen de mannetjesvinken elkaar uit in slag op slag. De houtduif koert z'n "roekoekoeko-zoetelief", de zanglijster zingt hartschootelijk zijn "Frédérique" en ingehoudener en dieper klinkt de zang van de merel. Die vogelzang kunnen we aan een klas moeilijk leren. Je kunt er met een gehele klas niet gemakkelijk naar luisteren, omdat het niet meevalt de stilte te krijgen, die het luisteren pas tot een genieten maakt. U kunt echter wel zelf naar buiten gaan en er daarna in de klas bezielend van vertellen. En dan wed ik, dat er kinderen zijn, die ook eens gaan luisteren en dan is ons doel bereikt.

Thijsse schreef: "Ik heb het grote geluk gehad, de nachtegaal te zien en te horen, zonder dat ik hem kende en voordat ik iets anders over hem gelezen had, dan wat in het schoolboekje staat, dat hij maar een lelijke vogel is, die bij wijze van troost een mooie stem heeft gekregen. Nu was de vogel, die daar in een eikenstruik vlak bij mij zat te zingen, in het geheel niet lelijk: een flink gevormd dier met prachtig kastanjebruine rug, rossige staart, lichtere onderkant, fijn snaveltje en heerlijke, grote, bruine sprekende ogen. Van zijn lied bleef mij toen geen andere herinnering bij, dan dat het nu eens leek, alsof het bosje, de vogel of ikzelf uit elkaar zou springen, dan weer alsof in een onmetelijk grote ruimte een fijne glazen draad gespannen werd. Ik was toen nog jong, had geen besef van hartstocht of tederheid en heel mooie dingen werden in mijn verbeelding licht tot lijnen en bewegingen. En nu, ieder geluid van de nachtegaal beschouw ik als een vermeerdering van mijn rijkdom

Volgens W.Gehrels hoort het o.a. tot de taak van de L.S. het gevoel voor toonhoogte, het rhythmisch en metrisch gevoel, het muzikaal geheugen, het muzikaal voorstellingsvermogen en het innerlijk gehoor van het kind te ontwikkelen en Dr V.Westhoff schrijft m.i. terecht: "Zo vroeg mogelijk geve men het kind de gelegenheid de zang der vogels te horen, zonder hinderlijke bijgeluiden. Daar het kind nog volstrekt geen gevoel voor harmonie heeft, zijn deze eenvoudige melodien juist wegens hun (zeer sochery waargenomen!) nuancering in toon het aangewezen uitgangspunt voor muzikale ontwikkeling."

Zó kan de vogelzang bijdragen tot een grotere geestelijke rijkdom "want

door het ontvankelijk maken voor de aesthetische waarden van de muziek zal de jonge mens op een hoger plan gebracht worden, wordt hij gerukt uit de sfeer van het alledaagse". (W.Gehrels).

Het valt niet mee van de kleine zaagertjes duidelijk herkenbare figuren in zwart-wit te geven; dit lieten we dus achterwege. De groene specht is, zoals de naam al zegt, groen, met een rood schedelkapje, dat in de nek overgaat in een fel geel vlekje. Overal om Den Haag kun je hem horen schateren. Evenals de bonte specht hakt hij nestholten in de bomen; de nestopening is vaak niet rond maar ovaal. Hij zoekt de takken af naar alle mogelijke insecten; zelfs de vingergrote en -dikke kale wilgenhoutrupsen, die in wilgen en populieren gangen vreten en die een nare lucht verspreiden, zijn van zijn gading. Toch hoeft je de groene specht niet alleen in de bomen te zoeken. In het weiland, in het duin of aan de wegkant, overal, waar er maar mieren te vinden zijn, is de groene specht ook present. Met zijn lange beweeglijke tong kleeft hij de mieren vast en ze gaan bij honderdtallen naar binnen. Hij hakt daarvoor de nesten open en de mieren verdedigen zich door krachtig mierenzuur op de aanvalser te spuiten. Hij trekt er zich niets van aan, maar na zijn dood ruiken zijn veren vaak nog lang naar mierenzuur.

De gehele dag, maar vooral in de morgen, hoor je de heldere roep van de boomklever in het bos. Thijsse spelt die roep als "siet"; het klinkt mij meer als "wuut" of "tuu" in de oren, maar het beste is; luister U zelf eens. Ondanks zijn wat plumpe vorm vind ik het een van onze mooiste bosvogeltjes. De rug is blauwgrijs, de buik oranje-bruin en de keel is wit. Door zijn lange en stevige rechte snavel doet hij wel aan een specht denken, maar in het klimmen is hij de specht de baas. Zonder op zijn staart te steunen gaat hij even gemakkelijk omhoog als omlaag als dwars op de boom. Hij voedt zich weer met allerlei boomsecten en spinnen, maar vooral in najaar en winter doet hij zich ook te goed aan alle mogelijke boomzaden. In het uitpluizen van dennenkegels is hij een meester. Hij nestelt graag in spechtenholten, waarbij hij de nestingang vernauwt met een ring van klei.

In April keren ook de visdiefjes terug en dan zien we ze weer jagen boven al ons binnenwater. Door hun gevorkte staart zijn ze gemakkelijk van de kokmeeuw te herkennen. Evenals de reigers hebben zij bij het jagen een voorkeur voor een glad oppervlak. Prachtig hebben we dat in de oorslogsjaren gezien in de gefundeerde gebieden in Noord-Holland. Op winterse dagen vingen de meeste visdiefjes in de windschaduw van boerderijen of schuren, terwijl ze bij windstil weer over het hele oppervlak verspreid waren. Zij voeden zich in hoofdzaak met visjes, maar waterinsecten, slakken en wormen worden ook niet versmaad. Ze vangen ook wel insecten in de lucht. Soms pikken ze in de lucht hun prooi van het oppervlak; meestal jagen ze met de snavel recht naar beneden boven het water. Zien ze iets, dan staan ze een ogenblik in de lucht te bidden, waarbij de tere pootjes, die ze meestal ingetrokken hebben, goed zichtbaar zijn. Dan plonzen ze in het water neer, meestal duiken ze niet diep en gaan ze niet eens onder, maar soms verdwijnt het hele visdiefje om even later met een visje in de bek boven te komen. Ze kunnen ook op het water drijven, waarbij de puntige vleugels op de rug gekruist liggen. Zwemmen doen ze practisch niet en hun tere poten zijn daar ook niet erg geschikt voor. Het zijn ongetwijfeld de sierlijkste vogels van de waterkant. Evenals de meeuwen broeden ze in kolonies, maar ook broedt een visdiefje wel eens alleen. Thijsse schrijft in het Vogeljaar: "Zelfs zo'n eenzaam nest is nog wel te vinden, want de stern (andere naam voor visdiefje) brengt je er letterlijk heen. Zodra je zijn gebied betreedt, gaat hij onrustig boven U heen en weer zweven en roept daarbij langgerekt en enigszins nasaal "sterrn", waarbij hij zich ook wel eens metathesis van de t en de n veroorlooft, of het klinkt als "stirrrt", altijd zowat een seconde

lang. Hoe dichter je bij het nest komt, des te drukker wordt hij en als je het eenmaal gevonden hebt, dan maakt hij zich uit de voeten."

In April kleurt de dotterbloem slootkanten en vochtige weiden botergeel. Ook de dotter heeft, als vroege bloeier, weer een krachtige wortelstok, die verticaal in de bodem zit. De vettig glanzende volkomen kale bladeren moeten natuurlijk vochtige lucht hebben. Op een droge standplaats zou de dotter het niet lang maken. Zij bloeit overvloedig en door afplukken komen er steeds meer knoppen tot ontwikkeling. Het is jammer, dat zij zo snel verwelkt, want hier zouden wij nu eens een wilde bloem hebben, waarvan het plukken weinig schade doet. Let U eens op een bloem in knop. Er lijkt geen kelk omheen te zitten. In werkelijkheid is de kelk hier geel en ontbreken de kroonblaadjes. Zo'n grote gele bloem kan vol zitten met vliegjes en kevertjes en ook de bijen zoeken haar op. Dat is niet voor niets! In het midden van de bloem zitten de vruchtbeginsels en naast ieder vruchtbeginsel zitten twee kliertjes, die honing produceren. Ieder vruchtbeginsel groeit uit tot een kokervrucht, die door uitdroging opspringt. Bij droogte blijft de spleet echter klein, maar bij vocht verwijdt zij zich en de regen speelt de zaden uit de vrucht en het water verspreidt ze. Zo'n plant met opengesprongen vruchten lijkt wel weer in bloei te staan.

Er zijn twee duidelijke bloeiperioden: één in het voorjaar en één in het najaar. Soms bloeien de dotters door tot het flink gaat vriesen. Zoals de meeste boterbloemigen is ook de dotter enigszins giftig. Spoedig krijgen de dotters gezelschap van de pinksterbloemen, die er ook alweer een wortelstok op na houden. Bij nacht en bij regen gaan de bloemen "slapen": zij sluiten zich half en de bloemstelen buigen, waardoor de bloem gaat hangen. Op vochtige plaatsen vertonen de bladzetten soms een interessant verschijnsel, dat we ook van enkele kamerplanten kennen ("kindje op moeders schoot"). Op het blad ontstaan dan nl. nieuwe kleine plantjes, die zelf gaan wortelen en die tot zelfstandige planten uitgroeien.

Langs bospaden en op licht beschaduwde plekken komt nu een verwant van de pinksterbloem, het look zonder look in bloei. De merkwaardige naam slaat op de omstandigheid, dat de plant geen ui is en toch een duidelijke uiengeur heeft. 's Avonds slapen op deze bloemen (maar ook op de pinksterbloem) de oranjetipvlinders. Zij zijn nauw verwant aan de koolwitjes en zij vallen door de groengemarmerde onderzijde van de saamgeklapte vleugels vrijwel niet op. De mannetjes hebben mooie oranje tippen aan de voorvleugels; de wijfjes niet. Als zij op pinksterbloem of look honing zuigen, zetten de wijfjes meteen aan de bloemsteeltjes haar groenige eitjes af. Uit de bloemen ontstaan de lange vruchten, de hawen en daarop vinden we nu vanaf de tweede helft van Mei de blauwgroene rupsen, die met zwarte puntjes en lichte zijdestrepen versierd zijn. Dat vinden van de rupsen is niet gemakkelijk en het lukt nog het beste door te zoeken naar planten, waarvan de vruchten geheel of ten dele afgevreten zijn. De poppen overwinteren.

Ook in de sloot komt er meer leven. De bootsmannetjes hebben nu hun eieren gelegd en gaan dood. Spoedig zullen hun larven, die veel op de ouders lijken, de sloot weer bevolken. Het is aardig om in een aquarium of stopfles wat bootsmannetjes te houden, maar doe ze nooit bij andere waterdieren, want ze moorden het hele aquarium uit. Ze worden ook wel ruggezwemmers genoemd en die naam is wel karakteristiek. Tussen lange haren aan de buikzijde neemt het dier een luchtvoorraad mee, die zo groot is, dat het dier kantelt en met de buik boven komt. Nu moet U de kinderen eens op het volgende attent maken. Bijna alle waterdieren (vissen) hebben een donkergetinte rug en een licht gekleurde buik. De donkere rug steekt voor rovers boven het water niet af tegen de donkere bodem en de lichte buik valt voor rovers in het water niet op tegen de lichte lucht!

Ons bootsmannetje, dat op zijn rug zwemt, heeft echter een donkere buik en een lichte rug!

De overcompensatie met lucht lijkt mij voor de ruggezwemmer wel vermoeiend. Om onder te blijven moet hij òf voortdurend zwemmen òf zich aan waterplanten of een steentje vasthouden; laat hij los, dan stijgt hij snel naar de oppervlakte. Hangend aan die oppervlakte speurt hij op zijn prooi, die hij in hoofdzaak met zijn ogen waarneemt. Prof. Dr G.P. Baerends ("Waarnemingen en proeven aan de Ruggezwemmer" De Levende Natuur 1939) toonde aan, dat hij op een afstand van pl.m. 11 cm. een bewegende prooi duidelijk waarneemt. Ziet hij een prooi (b.v. een vlo-kreeftje), dan schiet hij zuiver gericht toe, grijpt de prooi met de twee voorste pootparen en prikt nu zijn snuit (die hij omgeslagen onder de kop draagt) in een zacht plekje van de prooi. Bij dit steken wordt een gif in de wond gebracht; pakken wij een ruggezwemmer onvoorzichtig beet, dan lopen we ook een pijnlijke steek op. Door de steeksnuit lopen de spijsverteringszappen in de prooi en de verteerde inhoud wordt weer opgezogen. Dat de ruggezwemmer echt reageert op het zien van de prooi, toonde Baerends heel simpel op de volgende wijze aan. Een klein wasbolletje werd op een dun ijzerdraadje geprikt en buiten het aquarium, maar binnen het gezichtsveld van de ruggezwemmer, bewogen. Er volgde direct een zuiver gerichte stoot naar de "prooi". Dit is ook in de klas gemakkelijk te laten zien. Brengen we het wasbolletje in het aquarium, dan kunnen we niet alleen het toestoten, maar ook het steken zien. Na enkele minuten laat de rover zijn "prooi" los; drenken we de "prooi" in vleesextract, dan houdt hij hem veel langer vast. Het bootsmannetje kan ook vliegen. Door een krachtige slag met de roeipoten komt de ruggezwemmer met zijn buik op de waterspiegel te liggen en taxiëert snel over de oppervlakte om op een gegeven ogenblik met luid gesnor op te vliegen. Voedselgebrek brengt hem er toe weg te vliegen en een ander water op te zoeken.

De waterschorpioen is veel minder beweeglijk en hij kan tijdenlang doodstil aan de wateroppervlakte hangen. De uit twee halve goten bestaande buis aan het achterlijf houdt hem in verbinding met de lucht. Als alle insecten heeft ook de waterschorpioen zes poten, waarvan het eerste paar duidelijk ingericht is voor het vangen van de prooi. De laatste geleiding sluit tegen de voorlaatste als het lemmet van een zakmes op het heft. Waterkevertjes, wantsen en andere waterdieren worden er mee gegrepen en stevig tegen de zuigsnuit gedrukt, die hier als een spitse punt vooruit steekt. Het verteren van de prooi heeft op dezelfde wijze plaats als bij de verwante ruggezwemmer. Evenals deze kan ook de waterschorpioen vliegen, al gaat hij hier niet zo gauw toe over.

Na de bruine kikkers komen de padden aan bod. Er komen er in onze omgeving twee in aanmerking, de gewone bruine pad en de rugstreeppad of duinpad. De bruine pad komt in ons gehele land voor, terwijl de rugstreeppad, die gemakkelijk te herkennen is aan de lichte streep over de rug en de kortere achterpoten, gebonden is aan sandgrond en in ons land te vinden is in de duinstreek en in het Gooi.

Eén van de dingen, die kinderen als regel sterk interesseren, is: hoe oud wordt zo'n dier nu wel? U moet hen dan raden snel een pad in een terrarium te gaan houden, want Mej. Dr Chr. Locher vertelde in de Levende Natuur van 1 September 1939 van een pad, die al 64 jaar "in de familie" was! De pad leefde in een terrarium en de tegenwoordige bezitter had de zorg voor het dier van zijn vader overgenomen! Nu zegt natuurlijk een dergelijke leeftijd in een terrarium niet veel. Er is, bij goede verzorging, nooit voedselgebrek, vijanden ontbreken en ook andere mogelijke doodsoorzaken worden praktisch geweerd. Toch lijken leeftijden van 30 à 40 jaar niet onwaarschijnlijk. Er past de kinderen dus wel enig respect tegenover de pad! Als de padden 3 à 4 jaar oud zijn, maakt er zich in het voorjaar een sekere onrust van hen meester en begint de trek naar het water. Die

trek heeft lopend plaats en in het vochtige oeverzand van een duinplas is het niet moeilijk de sporen te vinden. Laat de kinderen ook eens letten op het grote aantal padden, dat in April en Mei op buitenwegen wordt doodgereden.

De rugstreeppad tilt bij het lopen zijn poten hoog op en kan dan hard rennen; springen kan hij vrijwel niet. De wijfjes van de bruine pad kunnen wel springen, maar ze doen het niet vaak. De mannetjes springen in het voorjaar vrij veel. De bruine pad zoekt dieper water op en duikt ook goed; de rugstreeppad houdt het op ondiep water en zwemt ook in dieper water aan de oppervlakte (in een aquarium te demonstreren). Beide hebben ze de echte "kikkerslag", waarbij in hoofdzaak de achterpoten werken. Overdag houden de rugstreeppadjes zich schuil in hoeken aan de kant, maar zodra de zon onder is, komen ze te voorschijn. "Dat gaat soms vrij plotseling. Je zit te turen en te wachten, of je ook wat ziet of hoort en ineens weerklinkt links en rechts een hard "kerrrrri, kerrrrri, kerrrrri, kerrrrri" en terwijl je de lantaarn richt om te ontdekken, waar die kwakers ineens zitten, begint er vlak voor je ook een." Dat geluid klinkt zo hard, omdat de mannetjes een keelblaas bezitten, die bij het kwaken als een grote lichte ballon uitpuilt. Ze kwaken niet alleen in het water, ook wel op het land. De wijfjes leggen de eieren (2 à 3000) in snoeren van 1 meter lang, die op het zand gelegd worden. Na het leggen van de eieren verlaten de wijfjes het water weer en gaan haar landleven weer leiden. De mannetjes volgen na korte tijd. Hoewel de paddenlarven weinig vijanden hebben - stekeltjes eten hen niet en de larven van de waterroofkever gingen dood door het eten ervan - komen er toch niet veel padden tot ontwikkeling. De bruine pad heeft geen keelblaas en zijn geluid beperkt zich tot een geknor. In de voortplantingstijd zitten ze ook overdag in het water. De dubbele eiersnoeren bevatten een 5 à 6000 eieren; ze zijn wel een meter of 5 lang en ze zijn bevestigd aan de waterplanten. Veel kinderen hebben een heilzame angst voor padden en dat delen ze met honden, die wel eens op padden gejaagd hebben. Dr Locher vertelt daarvan: "We kennen twee honden, die al zes jaar lang het elk voorjaar nog eens proberen. Ze solumbekken ervan, zo werkt het gif op hun slijmvliezen. De hele zomer moeten ze dan ook niets meer van padden hebben. Maar in de winter vergeten ze de onaangename gewaarwording weer."

Padden hebben inderdaad gifklieren, maar hun gif is voor onze dikke huid ongevaarlijk. Er zijn twee soorten klieren: slijmklieren, die over de hele huid verspreid liggen en die een kleurloze stof uitscheiden en klieren met korrelige inhoud, die alleen op de rug en op de poten en vooral op de kop liggen. Die klieren met korrelige inhoud scheiden bij gevaar een witte stof uit, die vooral bij de rugstreeppad onaangenaam ruikt. De Zweden noemen hem "Stink-padda"! Padden staan bij de tuinman in hoog aanzien. Ze eten nl. alles, wat de tuinman liever kwijt wil zijn: slakken, onbehaarde rupsen, vliegen, wormen enz.

Tot slot nog één citaat van Mej. Locher: "Een vlieg loopt langs de wand van het terrarium - de pad er achteraan - de vlieg zit stil - de pad houdt ook stil - de vlieg loopt - de pad gaat ook weer verder. Nu is hij er vlak bij gekomen; je denkt bij jezelf: "dier hap dan", maar de vlieg zit stil en de pad staat er met zijn kop vlakbij te staren - zijn achterpoot houdt hij nog uitgestrekt achter zich aan. Enige minuten verlopen. De vlieg beweegt. Floep slaat de tong van de pad uit en hij heeft hem. Het was een dikke en hij slikt nog een paar keer na en trekt er zijn ogen bij in. Tussen de bladen van een struikje verschijnt nog een paddenkop, die vol belangstelling die bewegende ogen fixeert. Floep slaat de tong er uit naar die bewegende ogen. Dan denk je bij jezelf: "Kun je een pad naar alles laten happen, wat beweegt?" En je neemt een halve lucifer aan een zwart draadje en trekt dat voor hem langs. Hij gaat rechtop zitten, veegt zijn rechtervoerpoot langs de bek, zet zijn kop iets schuin en is een en al belangstelling. Daar

holt hij er al achteraan. Hapt het op. Veeft het er ogenblikkelijk weer met de voorpoot uit. Weer trek je de lucifer voort en de pad holt weer. Hap. Veeft het er weer uit. Maar de derde keer laat hij je trekken en gaat een bad nemen."

In onze duinen zijn de hagedissen gelukkig nog niet zeldzaam. Het zijn echte zonnekinderen en het kost weinig moeite op een warm hellinkje de prachtig groene mannetjes en de effen bruine wijfjes te vinden. Als ze lopen, komt het zwarte gespleten tongetje telkens uit de bek. Waarschijnlijk neemt het tastprikkels op in verband met het ontbreken van tastzintuigen in de verhoorde huid. Bekend is het vermogen van de hagedis tot autonomie, tot zelfamputatie. In de wervels van de staart, in bloedvaat-, spier- en zenuwstelsel liggen de breukplaatsen al klaar. Een losjes vastgehouden hagedis kan zijn staart niet afwerpen. De kramptoestand, die tot de breuk (mid-den door een wervel - nooit tussen 2 wervels) leidt, treedt pas op, als we de hagedis stevig beet pakken. De afgebroken staart kronkelt nog even en dit leidt waarschijnlijk de aandacht van de aanvaller van de vluchtende hagedis af. Er liggen in de staart enkele breukplaatsen achter elkaar. Zola niet de voorste breukplaats gebruikt is, kan de staart telkens weer aangroeien.

Op vele plaatsen in de duinen zijn dennen aangeplant. Ik ben geen bewonderaar van die dennen in het duin, maar ik moet toegeven, dat ik ze in de 2e helft van Mei wel mooi vind. Het lijkt dan, of iedere boom met honderden kaarsjes versierd is. De den draagt de naalden bij tweeën gelijk. In 't voorjaar lopen de eindknoppen uit en verlengen de tak met een z.g. langlot. Aan zo'n lang lot ontstaan nu de naalden. Eigenlijk is het iets ingewikkelder: aan zo'n langlot ontstaan nu 2 naalden, die samen ingepakt liggen in een vliezig zijtakje ontstaan nu 2 naalden, die samen ingepakt liggen in een vliezig kokertje. Die lange loten met al die ingepakte naalden wekken de indruk van kaarsjes. Tussen beide naalden in ligt een eindknop, waarvan het lot wil, dat hij als regel verdroogt. Worden de jonge naalden echter afgevreten, dan loopt die eindknop uit en het dwerglot groeit uit tot een takje, dat verspreide naalden (dus telkens slechts één naald tegelijk) draagt! Normaal groeien echter de beide naalden uit en verdroogt het vliesje, dat hen omhulde. In deze zelfde tijd gaan de dennen, die éénhuizig zijn, bloeien. De manlijke bloemen bestaan uit 'n aantal met stuifmeel gevulde zakjes, die rondom een takje zitten. Als die bloemen later uitgebloeid en verdroogd zijn, blijft er 'n kale plek op de tak over, zodat je later kunt zien, waar hij gebloeid heeft. Als je zo'n bloeiend takje maar even aanraakt, komt er 'n grote wolk heel licht stuifmeel uit. Ieder stuifmeelkorreltje heeft 2 luchtblazen, waardoor zijn zweefvermogen sterk vergroot wordt. De vrouwelijke bloemen vallen weinig op; het zijn mooie kleine rode kegeltjes. Die kegeltjes staan rechtop en vangen 't stuifmeel uit de lucht. Dat opgevangen stuifmeel blijft tot 't volgende voorjaar in het kegeltje liggen, vóór 't versmelt met de eicel en daarna duurt het nog 'n jaar, vóór de kegel rijp is. Je vindt dus in Mei minstens 3 soorten kegels aan dezelfde den: 1e. de rode rechtopstaande kegeltjes van dit jaar; 2e. de heel kleine groene hangende kegeltjes van het vorige jaar; 3e. de grote bruine, meestal nog gesloten, kegels van 2 jaar geleden. Soms hangen er nog open kegels aan, die nog ouder zijn. Als de kegels vóór zijn, springen ze open en komen er de lichte zaden uit, die door de wind verspreid worden (vliegdennen!)

't Volgende nummer, dat uitsluitend over bloeiende bomen en heesters handelt en dat voor Den Haag wordt uitgegeven met steun v/d Stichting Groen en Bloemen, verschijnt in de eerste helft van Mei. In de eerste helft van Juni verschijnt het laatste nummer voor de grote vakantie.

Voor scholen buiten Den Haag wordt deze uitgave (met steun van het Natuurfonds) verzonden door de Nederlandse Vereniging voor School- en Kindertuinen, secretariaat Patrijslaan 19, 's-Gravenhage.